

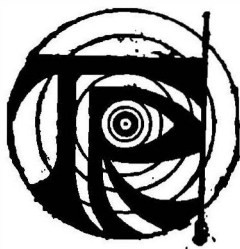
Roata de Foc

Dramatizarea Soranei Coroamă-Stanca după schițele lui Dominic Stanca este interesantă prin tentativa de a surprinde constituirea mitului lui Horea. Exponentul țărânimii ardelenne nu apare, și totuși i se simte prezența. Cu toții îl caută, îi ajung în preajmă, într-un loc și un timp apropiat de locul și timpul prin care el a trecut. Profanul insinuează existența sacrului, urmărindu-l de aproape. Un învățător nu vrea să creadă în posibilitatea unui Horea însuflețitor al mulțimilor, el îl știuse „om prost” de la el din sat, dar va vedea scris pe cer numele său și se va pătrunde, la rîndu-i, de credință. Iluzia învățătorului se explică însă realist: numele eroului martir se compunea din inițialele numelor de sate scrise pe steagurile albastre înșirate sub comanda sa. Intuiția înalt poetică se conjugă fericit cu observația sociologică justă, și această parte a piesei mi se pare cea mai rezistentă la eroziunea timpului.

Poate din dorința de a da unitate expresivă textului, regizoarea Sorana Coroamă-Stanca l-a supus unei vizluni personale realiste. Convenția nu funcționează pretutindeni, chiar dacă regizoarea e de parte de a fi rigidă. Scenele au însă prea multă culoare locală pentru gustul nostru. Actorii pronunță cu plăcere „ardeleneste”, chiar dacă nu toți sînt fiii acelor meleaguri. E de observat un fenomen lingvistic curios în teatrul românesc contemporan: în opoziție cu perioada dintre cele două războaie, cînd strădania de a feși din provincialism se manifesta prin pronunția curată a limbii literare, printr-o voltă ignorare a dialectalului, considerat ca pitoresc și accidental, acum se încearcă o recucerire a acestuia, considerat ca element exotic. Printre cele mai bune scene vom aminti aceea realizată de Teofil Vălcu în rolul bătrînului muribund. Cît de elocvente, tăcerile actorului, cită liniște și demnitate în rostirea cuvintelor! Suferință senină. Împăcare cu eternitatea. Portretul țaranului muribund realizat de Teofil Vălcu e sobru, viguros și surprinzător de adevărat. În ciuda replicii, care nu-l slujește întru totul.

O altă scenă excelentă l-o datorăm lui Valentin Uritescu în rolul paznicului neîntreg la minte. Aci ne-a impresionat mai cu seamă momentul conștiinței de sine, acea exclamație patetică și teribilă a conștiinței ce știe că se întunecă. Rolul este generos, dar nu mai puțin și actorul Notabile și aparițiile lui Florin Piersic și Ion Besolu. Mai puțin reușite cele ale lui Mihai Dînvale și Constantin Brînzea, și mai puțin cele ale grupurilor feminine. Dorina Lazăr face excepție prin oarecare măsură a jocului, dar din păcate ne contrariază prin patetismul excesiv al scenei morții.

Constantin RADU-MARIA

Premiere

În ultima vreme, constatăm cu deosebită bucurie, teatrul radiofonic și-a înviorat simțitor ritmul premierelor, sporind nu doar numărul lor, ci lărgind totodată și aria de cuprindere. Dintre premierele recente, ne-am apărât la trei texte românești: *Floricioa* de Calistrat Hogaș, *Prețul iubirii* de Paul Ioachim și *Tineretea lui Moromete*, adaptare radiofonică de Claudiu Cristescu după *Moromeții* lui Marin Preda.

● O surpriză plăcută ne-a oferit emisiunea de teatru radiofonic difuzînd în premieră *Floricioa*, pagină expresivă din literatura luminoasă, caldă a lui Calistrat Hogaș, autor cu un timbru special, prezent în manualele școlare, dar pe care îl întîlnim parcă tot mai rar în sfera lecturilor curente. În dramatizarea și regia lui Constantin Moruzan, în interpretarea fin nuanțată a actorilor George Constantin, Irina Mazanitis, Mihai Mereuță, Nicolae Luchian-Botez ș.a., *Floricioa* a reușit să învie o lume patriarhală, îngenună, cu bucurii simple și sentimente pure, o lume în care cei răi sînt arătați, copilărește, cu degetul, unde și pasiunile și disperările sînt exprimate cu aceeași delicatețe. O poveste blîndă, cuvîncioasă (în sensul cel mai frumos al cuvîntului),

umor blajin, degajând parfumul discret al florii presate în album.

● **Prețul iubirii** este titlul (ca sonoritate, cam... „interbelic“) al unui scenariu radiofonic semnat de Paul Ioachim, text inspirat din actualitate, figurind destinul unei femei „din zilele noastre“, cum ne-am deprins să spunem. Reintilnim aici preferința — întru totul meritorie — a autorului pentru obișnuitul, pentru aparent nespectaculosul vieții cotidiene, pentru tot ce este pilduitor în acest obișnuit. Eroi și faptele asupra cărora se oprește dramaturgul sînt acelea pe care sîntem tentați, în general, să nu le luăm în seamă, deși pot spune multe despre curaj și devotament, despre fermitate și șovăială, despre măruntele gesturi ce hotărăsc, toate, împlinirea în plan uman și social.

Lectura regizorală a lui Dan Puican a știut să pună în valoare calitățile textului, autenticitatea problematicii, atenuînd — salutar — tendința didacticistă, ușoara artificialitate a unor momente. O contribuție substanțială la infuzia de viață de care a beneficiat textul, în montarea sa radiofonică, revine Interpretelor, dintre care-i cităm pe Dorina Lazăr,

Mircea Albulescu, Mitică Popescu, Ion Pavlescu.

● O operă fundamentală a literaturii noastre contemporane, **Moromeții** de Marin Preda, a fost prezentă la teatrul radiofonic în adaptarea semnată de Claudiu Cristescu, intitulată **Tineretea lui Moromete**. Sarcină ambițioasă, dificilă, realizarea scenariului a pornit de la ideea — fructuoasă — de a transcrie nu atît narațiunea, întimplările cuprinse în roman, cît de a fixa, prin alăturarea unor momente semnificative, imaginea unei lumi inconfundabile, a unei perioade istorice de pregnant relief în viața social-politică a țării. Autorul adaptării și, deopotrivă, regizorul Cristian Munteanu, au urmărit și au valorificat caracterul marcat dramatic al prozei, simțul spectacolului, vocația și pasiunea dialogului, definitorii pentru eroii romanului. O distribuție ideală, am îndrăzni a spune, din care notăm pe : George Constantin, Ștefan Iordache, Silvia Popovici, Mircea Albulescu, Dana Dogaru.

Cristina DUMITRESCU

NOTE

Maloresclana

Sub desăvîrșita îngrijire științifică a Georgetei Rădulescu-Dulgheru și a Domnicăi Filimon, *Jurnalul* lui Titu Maiorescu, completat cu un *Epistolar*, a ajuns la volumul cinci. Mărele om a făcut „Insemnări zilnice“ timp de 82 de ani (1855—1917), lăsîndu-ne cel mai întins „aide-mémoire“ din cultura română. Un tezaur documentar din care și oamenii teatrului culeg informații privind vremea nașterii și consolidării scenei naționale.

Astfel, adolescentul studios de 15 ani își deschide „Insemnările zilnice“ cu rememorarea pieselor de

teatru „văzute mai înainte“. Prima notație : „În București, în 1847 (sic !) *Boterla de trei zile*. Copilul de opt ani ce însoțise în București revoluționarii pe tatăl său nu rețineuse, firească, titlul piesei a cărei premieră a fost în 11 iulie 1848. Singura piesă jucată în lunile revoluției se numea *Două sute de galbeni* sau *O păhărnice de trei zile căzută prin constituție*. Autorul era Ion Dumitrescu-Movileanu, la acea dată subprefect de Ilfov. Fusese student la Paris, și prin anul 1845 cotiza la fondul *Societății studenților români*. S-a aflat în anturajul lui Bălcescu, Rosetti, Kogălniceanu, Ghica. Piesa se imprimă în tipografia Colegiului Sf. Sava și e anunțată elogios de gazeta „Pruncul român“. În ediția a doua din 1880, pe gina de titlu, se află mențiunea : „Această piesă de ocazie s-a reprezentat pentru prima oară după liberarea patriei noastre și a

tiparului, în anul 1848, luna iulie“.

Ce actori găsiseră vreme pentru teatru, în zilele cînd întăreau rîndurile gardiei naționale ? Ce actori fuseseră admirații de copilul revoluționarului Ioan Malorescu ? Sînt virfurile primei generații de actori profesioniști : frații Costache și Ștefan Mihăileanu, C. Serghie, I. Vlădicescu, autorul, I. Dimitrescu și Costache Halepilu.

Legăturile lui Titu Maiorescu cu teatrul sînt puțin cunoscute, deși ele sînt numeroase și extrem de importante. Criticul a scris și dramaturgie, în nemțește, fondul academic rezervînd pasionatului cercetător alese satisfacții. Să nu uităm că Malorescu este implicat direct în biografia literară a dramaturgilor V. Alecsandri și I. L. Caragiale. Și nu numai a lor.

I. N.